

Nordmenns holdninger til Russland, russere og norsk ruslandspolitikk – en spørreundersøkelse

Aadne Aasland og Marthe Handå Myhre

By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet – storbyuniversitetet

NIBR-kortnotat 2023:1
ISSN 2703-8831 (Online)
ISBN 978-82-8309-384-1

Hva synes nordmenn om politikken Norge fører overfor Russland? I hvilken grad skiller nordmenn mellom det russiske regimet og vanlige russere? Har det offisielle Russlands syn på krigen i Ukraina overhodet noen støtte i den norske befolkningen? I desember 2022 gjennomførte Respons Analyse på vegne av By- og regionforskningsinstituttet NIBR ved OsloMet en spørreundersøkelse om nordmenns holdninger til Russland, russere og norsk ruslandspolitikk.

Undersøkelsen inngår som del av forskningsprosjektene PRORUSS og RE:Barents, som begge er finansiert av Norges Forskningsråd.

Prosjektet PRORUSS gir kunnskap om hvordan Russland forfølger sine interesser overfor Norge og andre europeiske land. I RE:Barents-prosjektet ser vi blant annet på hva nærhet til grensen har betydd og betyr for norsk-russisk samarbeid i Barentsregionen.

I dette NIBR-kortnotatet gir vi en kortfattet gjennomgang av resultatene fra undersøkelsen. I tillegg til å presentere resultatene for landet som helhet, viser vi separat resultatene fra

Øst-Finnmark, Nord-Norge inkludert Øst-Finnmark og Sør-Norge. Ved å 'blåse opp' antallet respondenter fra Nord-Norge, og spesielt Øst-Finnmark, kan vi svare på om befolkningen i nord skiller seg vesentlig fra nordmenn i andre deler av landet når det gjelder holdninger til naboen i øst.

Under gir vi en kort oppsummering av hovedfunnene først for Norge som helhet, deretter med fokus på forskjellene mellom de ulike delene av landet. Videre beskriver vi metoden for datainnsamlingen. Til slutt følger resultatene fra undersøkelsen i tabeller og figurer.

Hele Norge

Et stort flertall, 93%, går imot å oppheve sanksjonene mot Russland*.

Samtidig er det et stort flertall (85%) som synes det er viktig at Norge skal ha et godt naboforhold til Russland.

Dette naboforholdet mener imidlertid tre av fire at Russland har ødelagt for generasjoner framover.

Tre av fire respondenter mener at folk-til-folk-samarbeidet bør fortsette (hvordan og under hvilke forutsetninger framgår ikke) mens det er uenighet om hvorvidt norske kommuner bør si opp sine venns-kapsavtaler med russiske kommuner (46% mener norske kommuner bør si opp slike avtaler).

En drøy tredel mener Norge bør bryte de diplomatiske forbindelsene med Russland.

Hele 82% frykter at Russland kan gjennomføre sabotasjeaksjoner i Norge.

Det er ulike meninger om hvorvidt Norge bør slippe russiske turister inn i landet (44% for og 57% imot), og om vi bør stenge grenseovergangen til Russland (57% for og 43% mot).

Nordmenn skiller klart mellom det russiske regimet og vanlige russere; hele 92% mener det er viktig å skille mellom disse.

Likevel mener 39% at russere har kollektivt ansvar for krigen i Ukraina og et klart flertall (82%) mener at russere i Norge bør vise at de tar tydelig avstand fra Putin og det russiske regimet.

Nordmenn flest støtter ikke boikott av russiske kulturuttrykk. 68% er uenige i at vi i Norge ikke bør sette opp teaterstykker av russiske forfattere nå.

Det offisielle Russlands syn på ulike spørsmål finner liten gjenklang i den norske befolkningen. Kun 1 av 10 er helt eller delvis enig i at Vesten har mye av skylden for at Russland invaderte Ukraina.

Kun 1 av 10 er enige i at Krymhalvøya er rettmessig russisk.

Det er imidlertid noen flere som mener Russland har sikkerhetsinteresser som Vesten bør ta mer hensyn til (34%) og at USA er verre enn Russland når det gjelder brudd på folkeretten (25%).

Kun 8% er enige i at Russland fremmer sunne familieverdier som vi kan lære av her i Vesten.

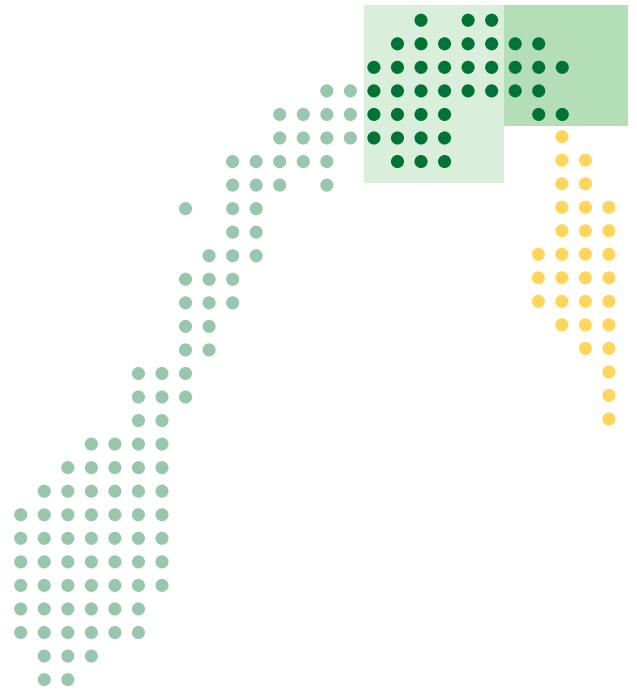
Den norske befolkningen viser sterk støtte til Ukraina. Bare 12% mener Norge må slutte å sende våpen til Ukraina, og 85% mener vestlige land bør sende mer våpen til Ukraina.

Kun 11% mener Ukraina bør avstå områder til Russland for å få slutt på krigen.

Nordmenn er svært positive til at Finland og Sverige går inn i Nato (94% er for) og et flertall (78%) er uenige i at Ukraina ikke bør bli Nato-medlem.

*I denne oppsummeringen er ikke andelen som svarte "vet ikke" (mellom 4% og 28%) tatt med. Se spesifisering under hver figur i resultatdelen.

Forskjeller mellom Sør-Norge, Nord-Norge og Øst-Finnmark

Undersøkelsen viser at folk i ulike deler av landet har forskjellig grad av tilknytning til Russland.

Det å bo nær grensen betyr klart mest. Folk i Øst-Finnmark har betydelig tettere tilknytning til Russland enn øvrige respondenter både når det gjelder interesse for Russland og russiske forhold, hvorvidt de følger med på nyheter om Russland, om de har vært i Russland og om de har russisk familie og venner.

Folk i Nord-Norge skiller seg fra folk i Sør-Norge ved at flere har vært i Russland og at flere har russiske venner, men de følger ikke mye mer med på nyheter om Russland og er bare litt mer interessert i Russland og russiske forhold enn folk i Sør.

Det er jevnt over bare små forskjeller i holdninger mellom befolkningene i Sør- og Nord-Norge.

Forskjellene er for de fleste spørsmålene heller ikke spesielt store mellom Øst-Finnmark og Norge som helhet.

Folk i Øst-Finnmark skiller seg likevel litt ut, og det er større forskjeller i besvarelsene mellom respondenter i Øst-Finnmark og resten av Nord-Norge enn det er mellom respondenter i Nord- og Sør-Norge.

Øst-Finnmark skiller seg særlig ut på spørsmålet om det er viktig for Norge å ha et godt naboforhold til Russland. Andelen som er «helt enig» er markant høyere her enn i andre deler av landet.

Det er også noen flere i Øst-Finnmark enn ellers i landet som mener Norge bør oppheve sanksjonene mot Russland (men kun 15% er helt eller delvis enig).

En fortsettelse av folk-til-folk-samarbeidet med Russland har også klart høyest oppslutning blant respondenter i Øst-Finnmark, samtidig som flere er motstandere av å stenge grenseovergangen til Russland.

Det er større oppslutning i Øst-Finnmark enn i resten av landet om at Norge bør gi asyl til russere som flykter fra mobilisering til krigen i Ukraina.

Folk i Nord-Norge, inkludert Øst-Finnmark, er mer tilbøyelig til å være helt enig i at det er viktig å skille mellom det russiske regimet og vanlige russere enn det folk i Sør-Norge er. Det er også noe mer skepsis til ukrainsk NATO-medlemskap i Nord enn i Sør.

Mens kun 11% av respondentene i Norge som helhet mener Ukraina bør avstå områder til Russland for å få en slutt på krigen, er det 19% av respondentene i Øst-Finnmark som mener dette. Nøyaktig samme andeler både i Norge som helhet og Øst-Finnmark mener Krymhalvøya er rettmessig russisk.

En høyere andel i Øst-Finnmark mener også at Russland har sikkerhetsinteresser som Vesten bør ta mer hensyn til (56% mot 34% i Norge som helhet) og at USA er verre enn Russland når det gjelder brudd på folkeretten (42% mot 25% i hele Norge).

Data og metode

Data ble samlet inn i form av en spørreundersøkelse som ble gjennomført av Respons Analyse på vegne av NIBR i desember 2022. Respons har etablert et eget representativt webpanel for gjennomføring av slike undersøkelser, og fra dette panelet ble tilfeldige respondenter trukket ut. I alt svarte 1065 respondenter fra dette panelet. For å kunne gjøre selvstendige analyser av befolkningen i Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark) økte vi antallet der til 210 respondenter.

Siden vi i studien i tillegg har et særlig fokus på de grensenære områdene mot Russland i Øst-Finnmark¹, gjennomførte Respons i tillegg en telefonundersøkelse for oss i Øst-Finnmark med nøyaktig de samme spørsmålene som ble stilt i webundersøkelsen. Vi utformet spørreskjemaet slik at det skulle være egnet både for web- og telefonintervju. I alt ble 100 personer fra Øst-Finnmark tilfeldig trukket ut til slike telefonintervjuer.

I alle populasjonene har vi vektet for små skjevheter i utvalget med hensyn til kjønn og alder.

I spørreundersøkelsen brukte vi et spørsmålsbatteri med 28 utsagn som respondentene kunne erklære seg helt enig, delvis enig, delvis uenig eller helt uenig i, samt at de kunne svare 'vet ikke'. I tillegg har vi med bakgrunnsopplysninger om respondentenes interesse for Russland, hvorvidt de har vært i Russland, og om de har russisk familie og venner, som vi antok ville kunne påvirke holdninger omkring denne tematikken.

¹Øst-Finnmark inkluderer kommunene Vadsø, Vardø, Berlevåg, Båtsfjord, Tana, Nesseby, Sør-Varanger, og Gamvik.

Kontakt

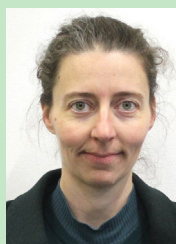

Aadne Aasland

Forsker

E-post: aadnea@oslomet.no

Mobil: +47 959 37 270

Marthe Handå Myhre

Forsker

E-post: martheha@oslomet.no

Mobil: +47 957 96 608

Resultater i tabeller og figurer

Tilknytning til Russland

«Hvor interessert vil du si at du er i Russland og russiske forhold?» etter landsdel, i prosent (N=1265).

	Øst-Finnmark	Nord-Norge	Sør-Norge
Svært interessert	22,8	9,9	8,2
Ganske interessert	59,4	57,5	54,7
Ganske uinteressert	13,5	20,4	27,3
Helt uinteressert	2,4	8,5	3,6
Vet ikke / Vanskelig å svare	1,8	3,7	6,2
Til sammen	100,0	100,0	100,0

«I hvilken grad følger du med på nyheter om Russland?» etter landsdel, i prosent (N=1265).

	Øst-Finnmark	Nord-Norge	Sør-Norge
I stor grad	47,2	30,5	27,5
I noen grad	39,0	51,6	54,1
I liten grad	13,0	15,3	16,2
Ikke i det hele tatt	0,8	2,6	2,3
Til sammen	100,0	100,0	100,0

«Har du familie eller venner fra Russland?» etter landsdel, i prosent (N=1265).

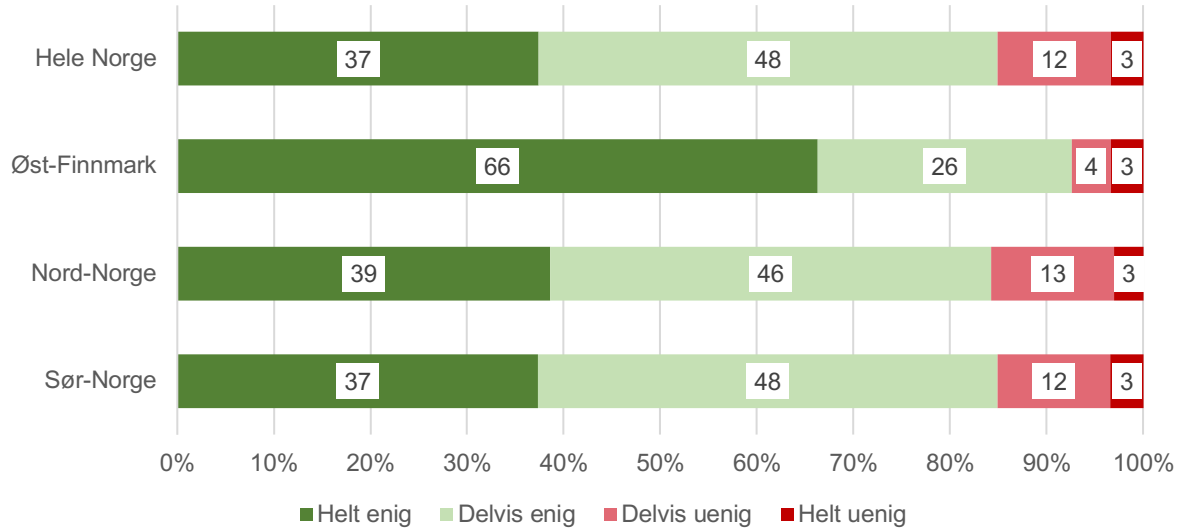
	Øst-Finnmark	Nord-Norge	Sør-Norge
Ja, både familie og venner	6,4	3,0	1,1
Ja, familie	2,6	3,0	1,6
Ja, venner	56,2	36,8	15,9
Nei, ingen av delene	34,8	57,2	81,4
Til sammen	100,0	100,0	100,0

«Har du vært i Russland?» etter landsdel, i prosent (N=1265).

	Øst-Finnmark	Nord-Norge	Sør-Norge
Ja, flere ganger	52,1	16,7	6,6
Ja, én gang	13,3	16,9	11,7
Nei, aldri	34,5	66,4	81,6
Til sammen	100,0	100,0	100,0

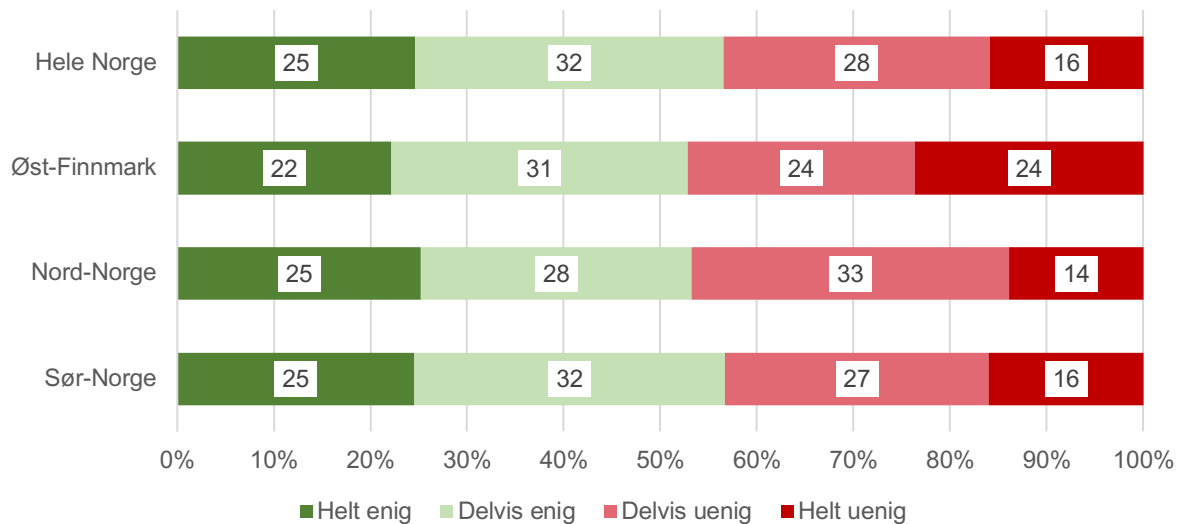
Syn på norsk russlandspolitikk og Norges forhold til Russland

«Det er viktig å ha et godt naboforhold til Russland» (%) (N=1265).

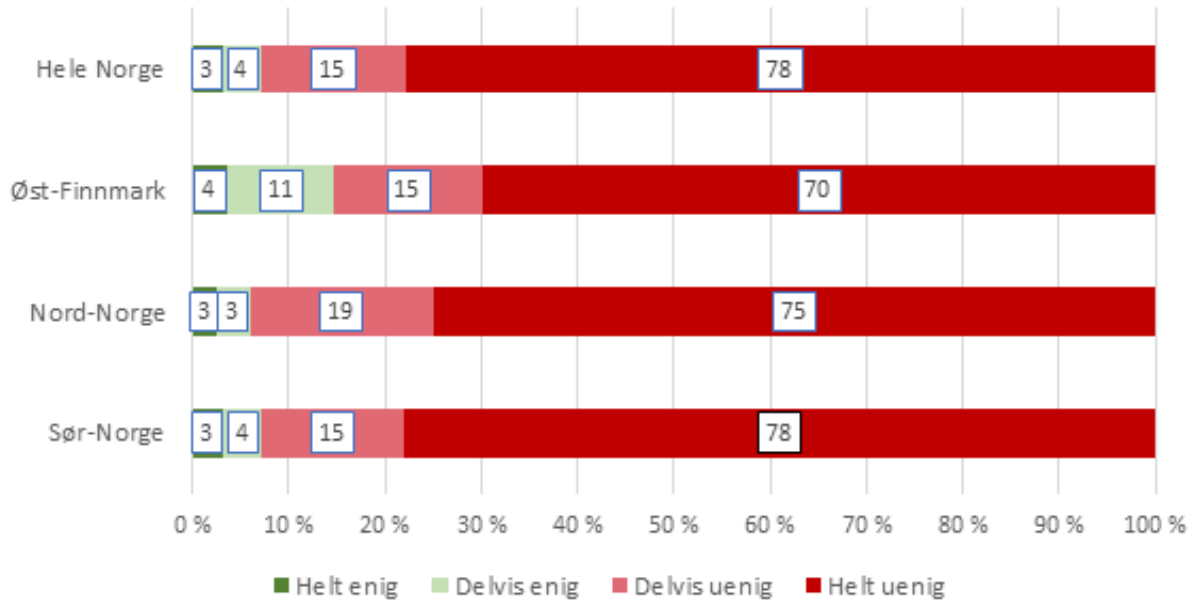
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 4%) er ikke tatt med i figuren.

«Russiske turister bør ikke få slippe inn i Norge nå» (%) (N=1265).

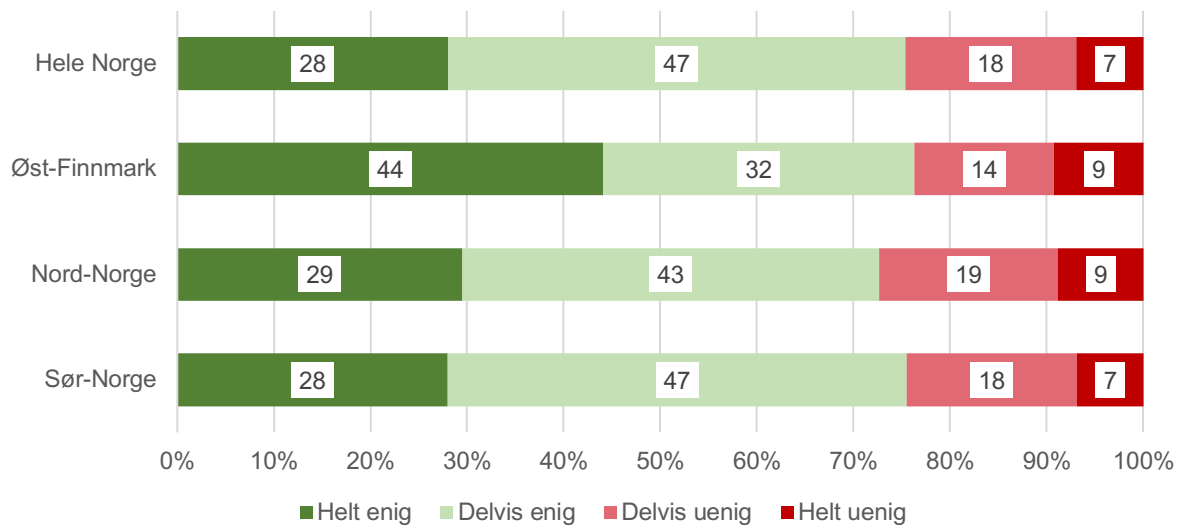

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 7%) er ikke tatt med i figuren.

«Norge bør oppheve alle sanksjonene overfor Russland» (%) (N=1265).

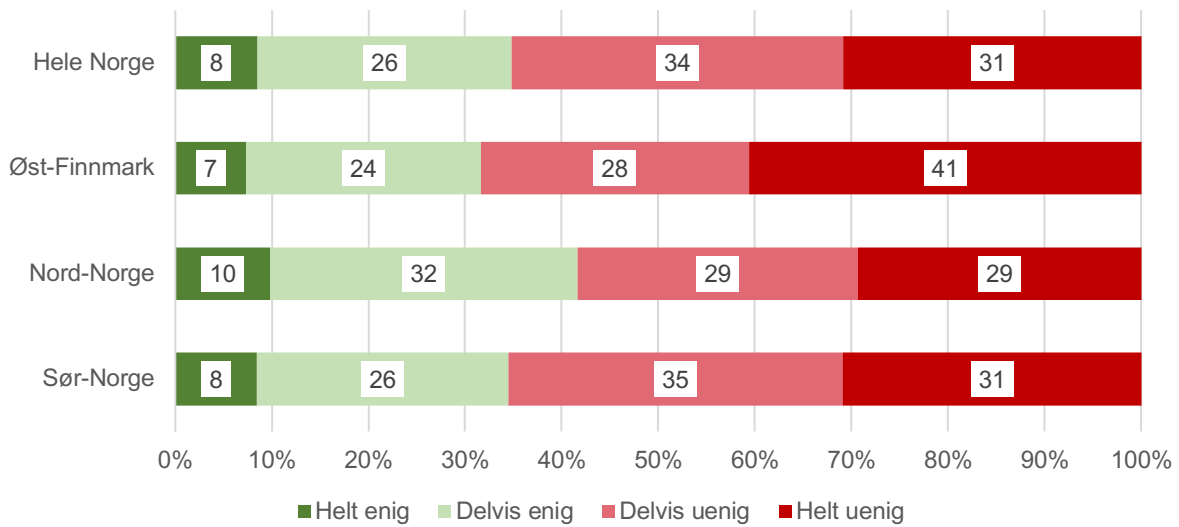

«Norge bør opprettholde folk-til-folk samarbeid med Russland» (%) (N=1265).

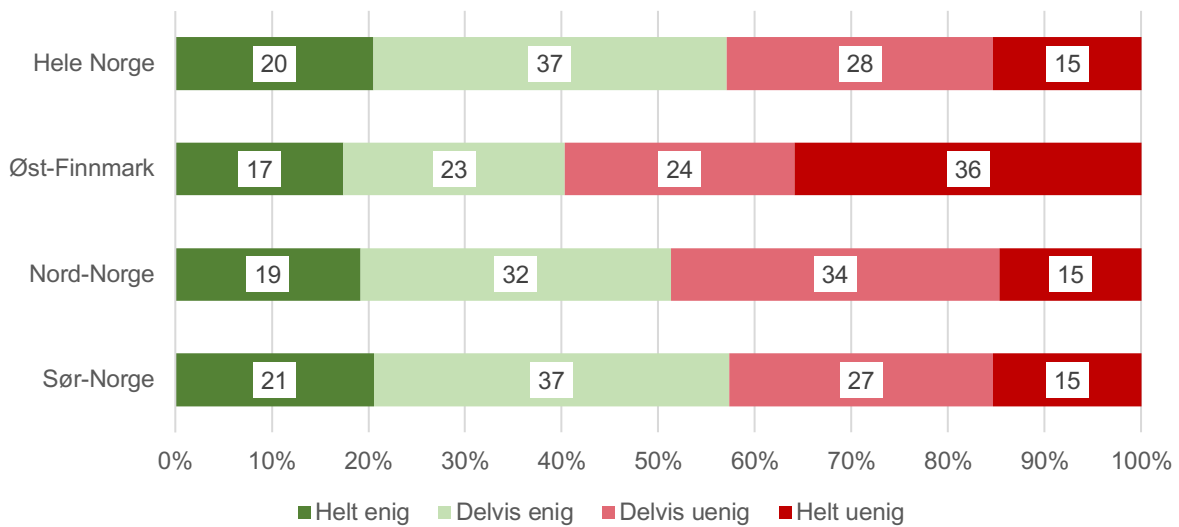
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 28%) er ikke tatt med i figuren

«Norge bør bryte de diplomatiske forbindelsene med Russland» (%) (N=1265).

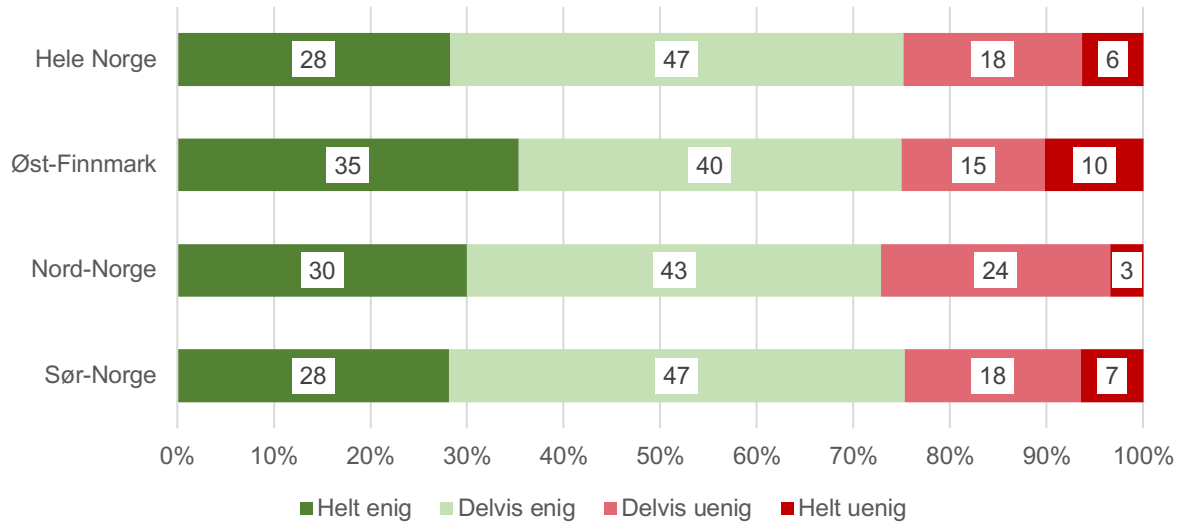

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 12%) er ikke tatt med i figuren.

«Norge bør stenge grenseovergangen til Russland» (%) (N=1265).

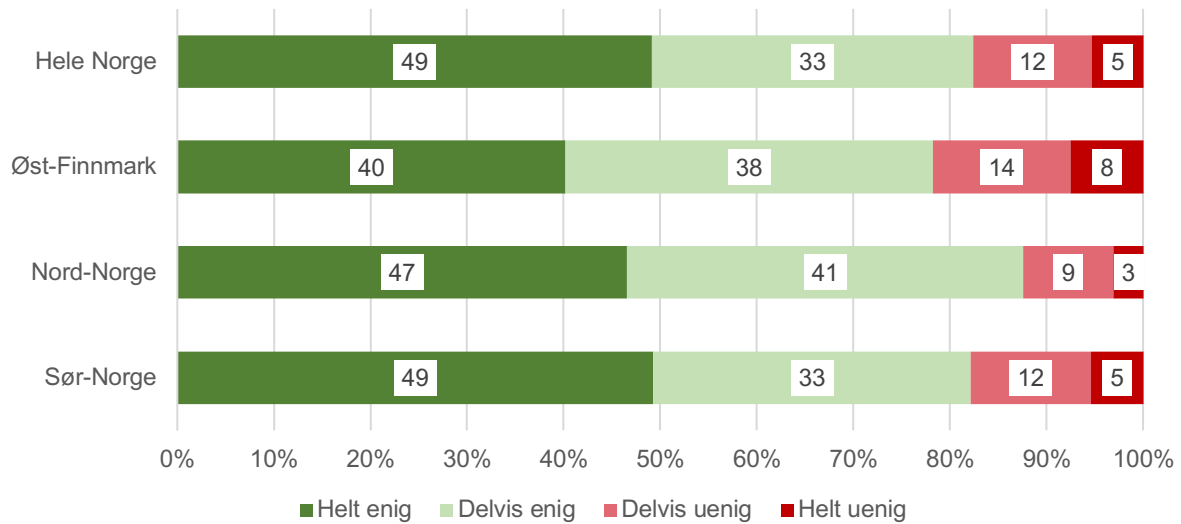
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 10%) er ikke tatt med i figuren.

«Russlands invasjon av Ukraina har ødelagt Norges forhold til Russland for flere generasjoner framover» (%) (N=1265).

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 8%) er ikke tatt med i figuren.

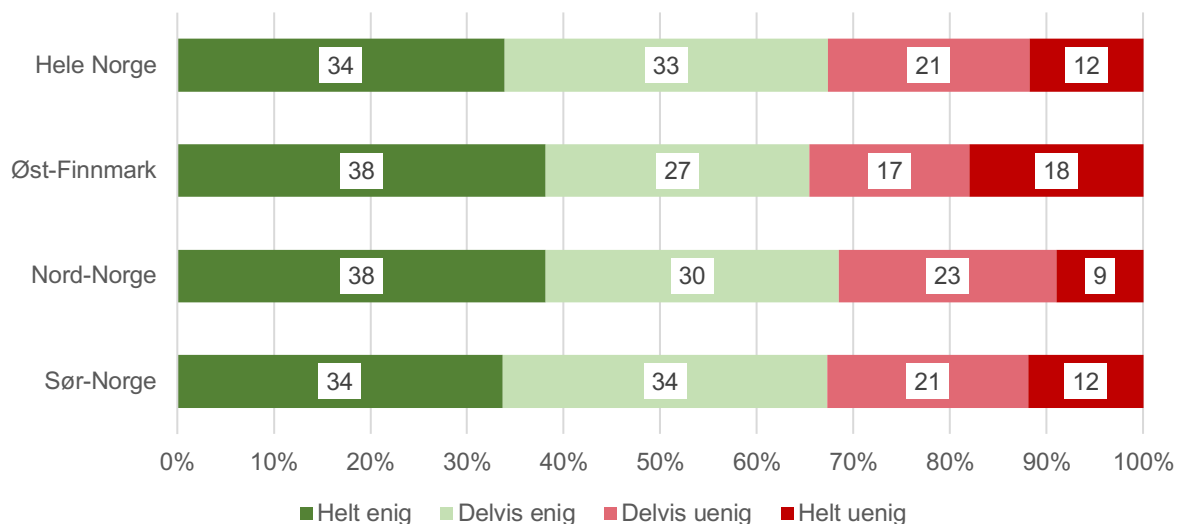
Holdninger til Russland, russere og det russiske regimet

«Russere i Norge bør vise at de tar tydelig avstand fra Putin og det russiske regimet» (%) (N=1265).

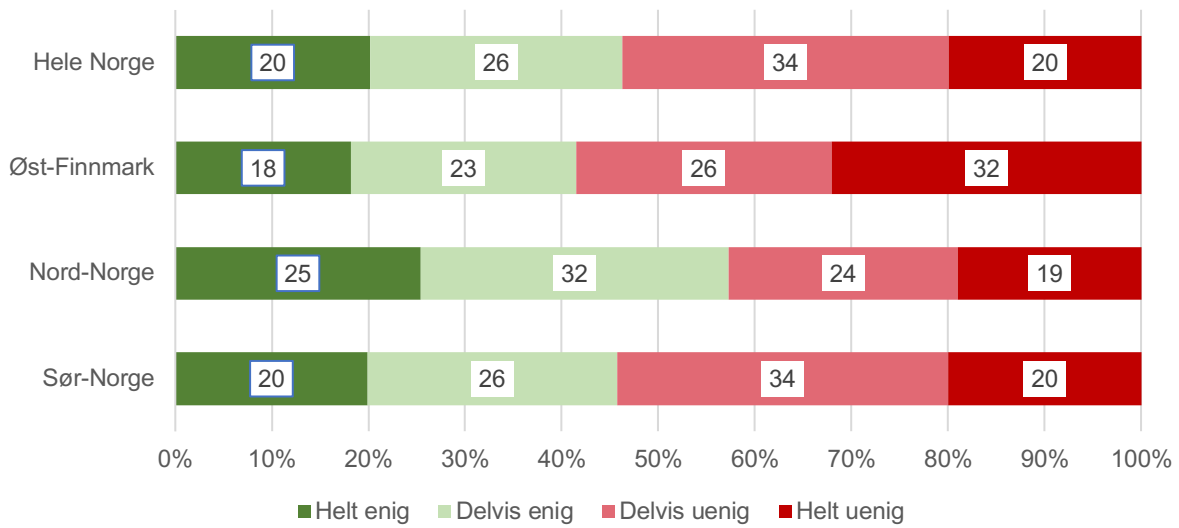
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 7%) er ikke tatt med i figuren.

«Det er ingen grunn til å være mistenksom overfor alle russere i Norge» (%) (N=1265).

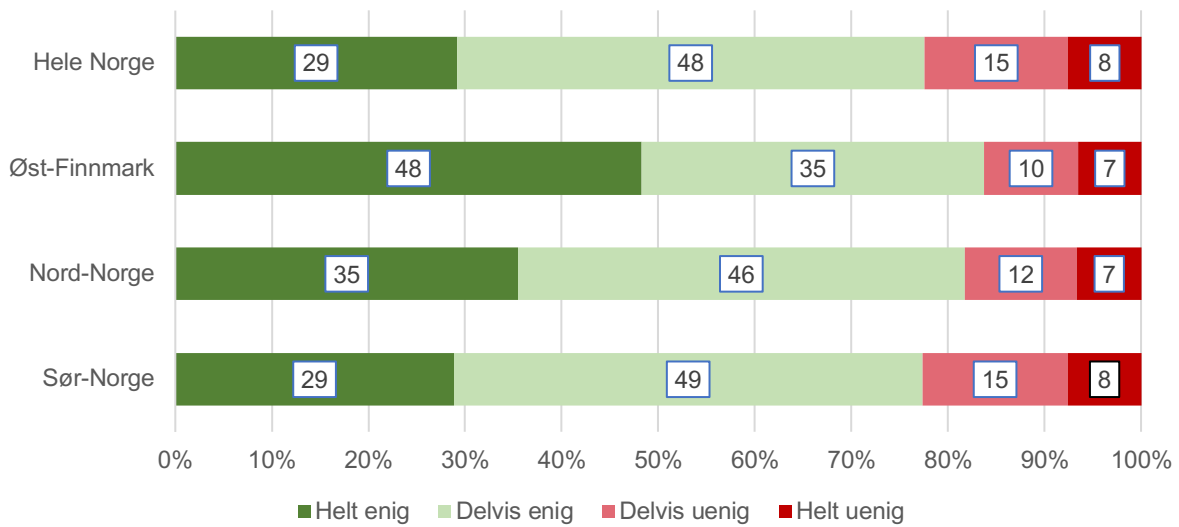
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 3%) er ikke tatt med i figuren.

«Norske kommuner bør si opp sine vennskapsavtaler med russiske kommuner» (%) (N=1265).

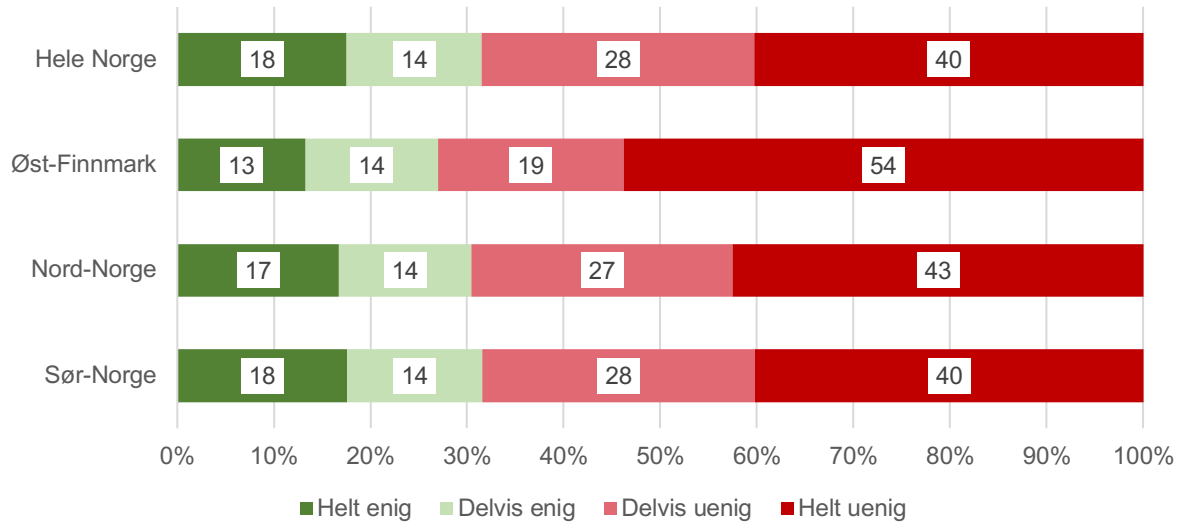
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 16%) er ikke tatt med i figuren.

«Norge bør gi asyl til russere som flykter fra mobilisering til krigen i Ukraina» (%) (N=1265).

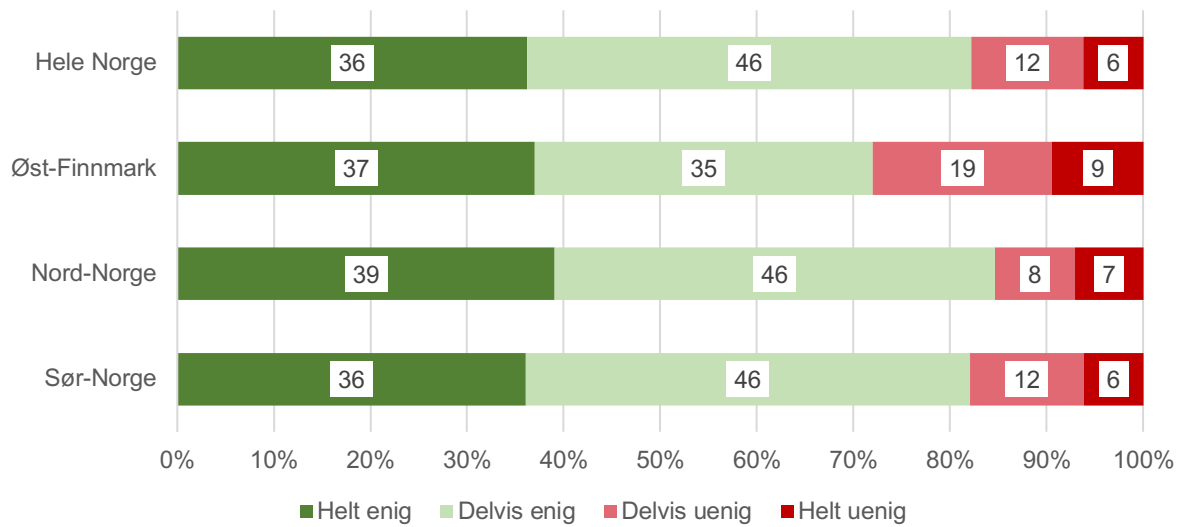
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 10%) er ikke tatt med i figuren.

«I Norge bør vi ikke sette opp teaterstykker av russiske forfattere nå» (%) (N=1265).

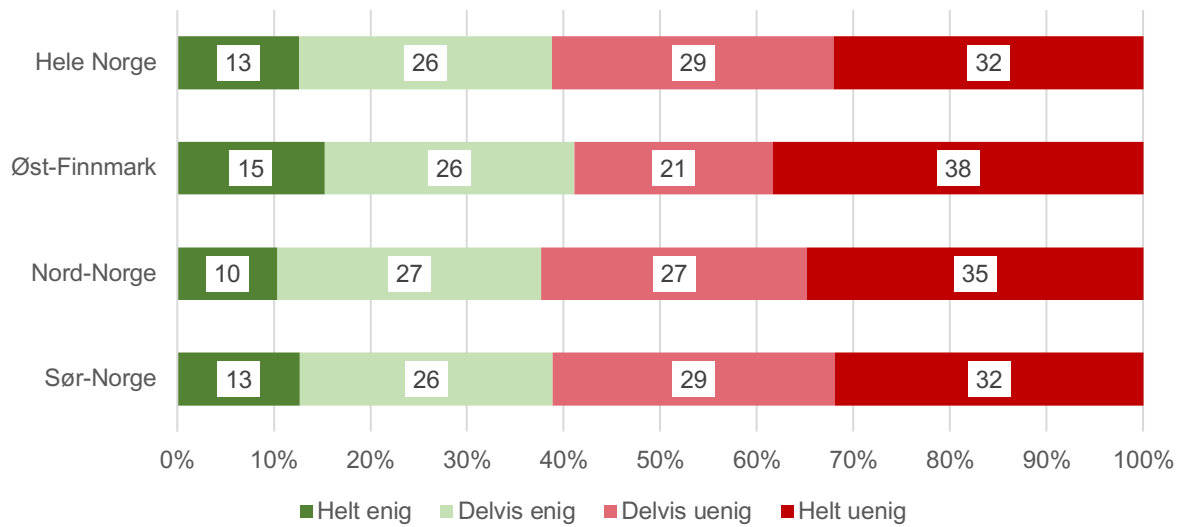
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 11%) er ikke tatt med i figuren.

«Jeg frykter at Russland kan gjennomføre sabotasjeaksjoner i Norge» (%) (N=1265).

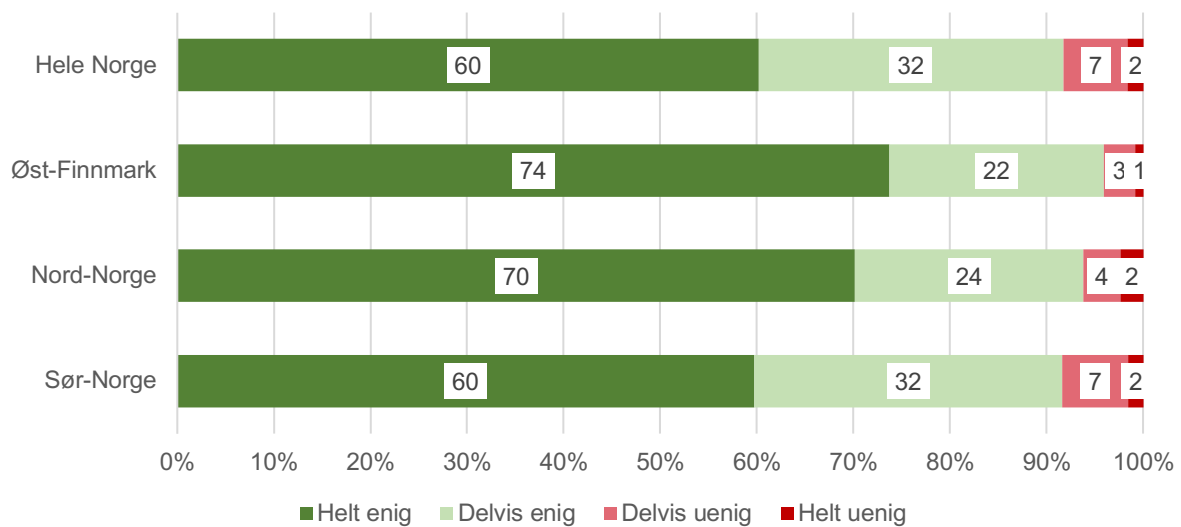
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 6%) er ikke tatt med i figuren.

«Russere har kollektivt ansvar for det som skjer i Ukraina nå» (%) (N=1265).

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 4%) er ikke tatt med i figuren.

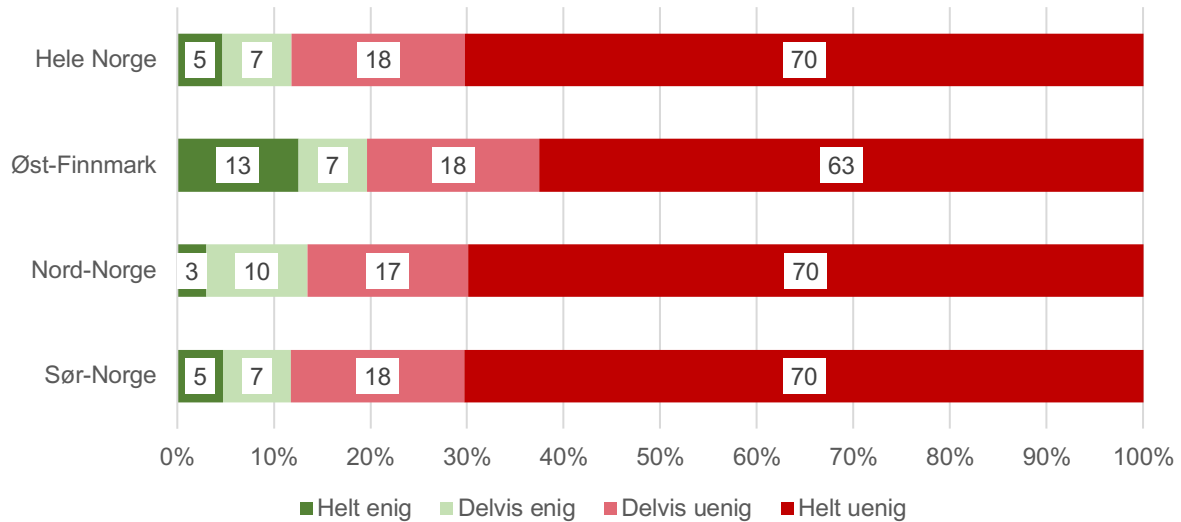
«Det er viktig å skille mellom det russiske regimet og vanlige russere» (%) (N=1265).

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 2%) er ikke tatt med i figuren.

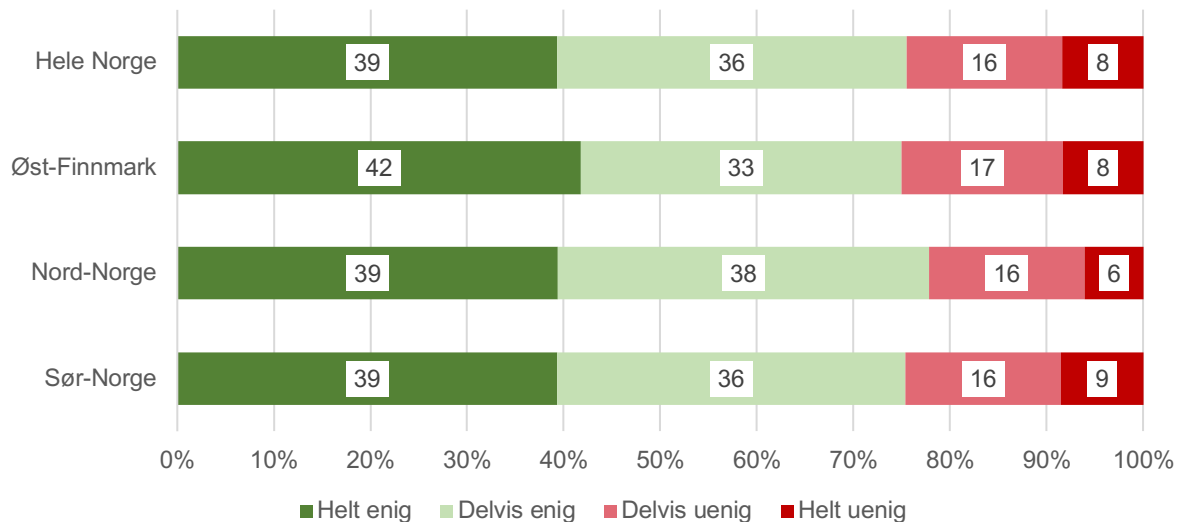
Krigen i Ukraina og følgene av denne

«Norge må slutte å sende våpen til Ukraina» (%) (N=1265).

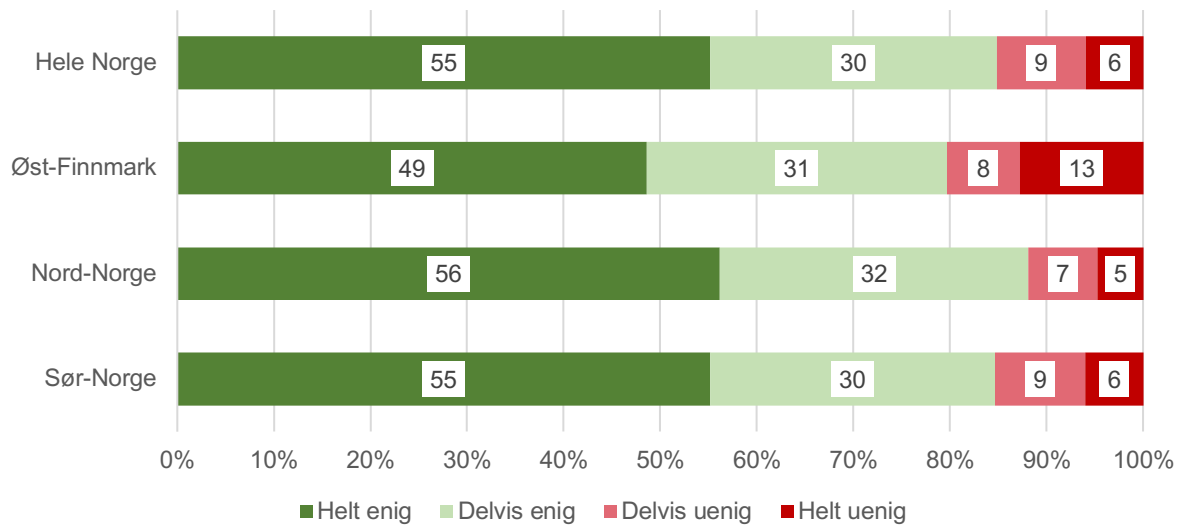
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 8%) er ikke tatt med i figuren.

«Russisk eiendom og andre verdier i vesten bør konfiskeres og brukes til gjenoppbyggingen av Ukraina» (%) (N=1265).

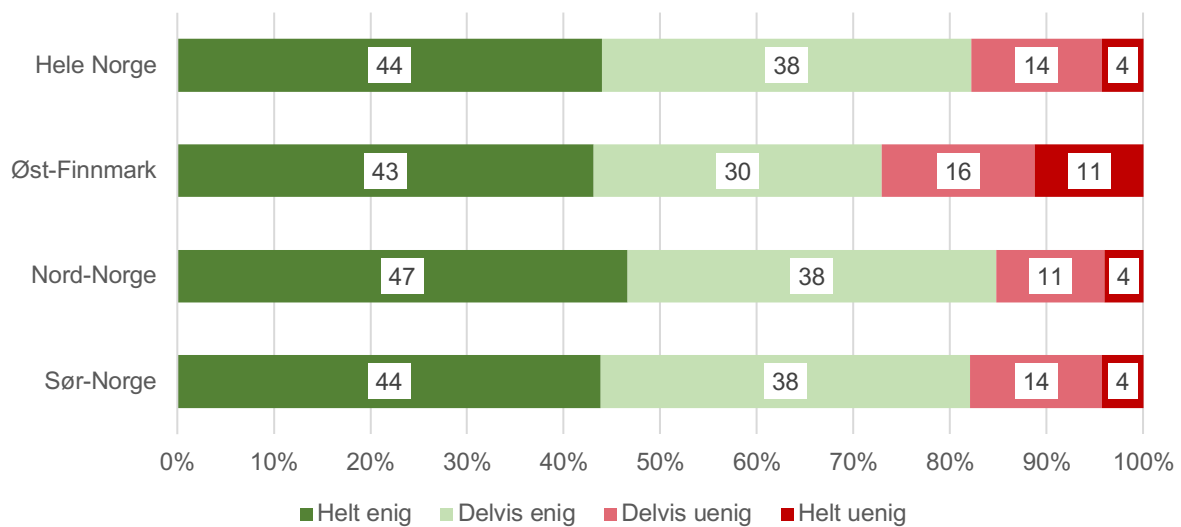
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 18%) er ikke tatt med i figuren

«Vestlige land bør sende mer våpen til Ukraina» (%) (N=1265).

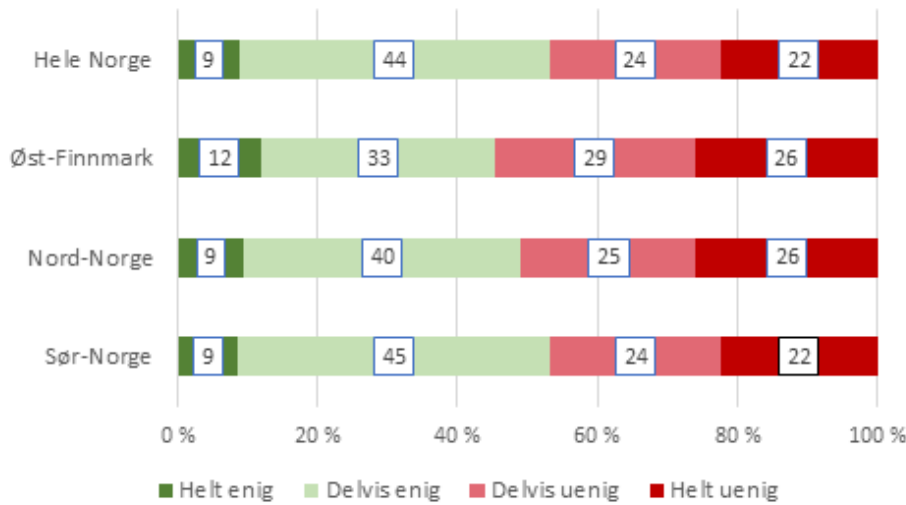
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 13%) er ikke tatt med i figuren.

«EU-land bør umiddelbart slutte å kjøpe olje og gass fra Russland» (%) (N=1265).

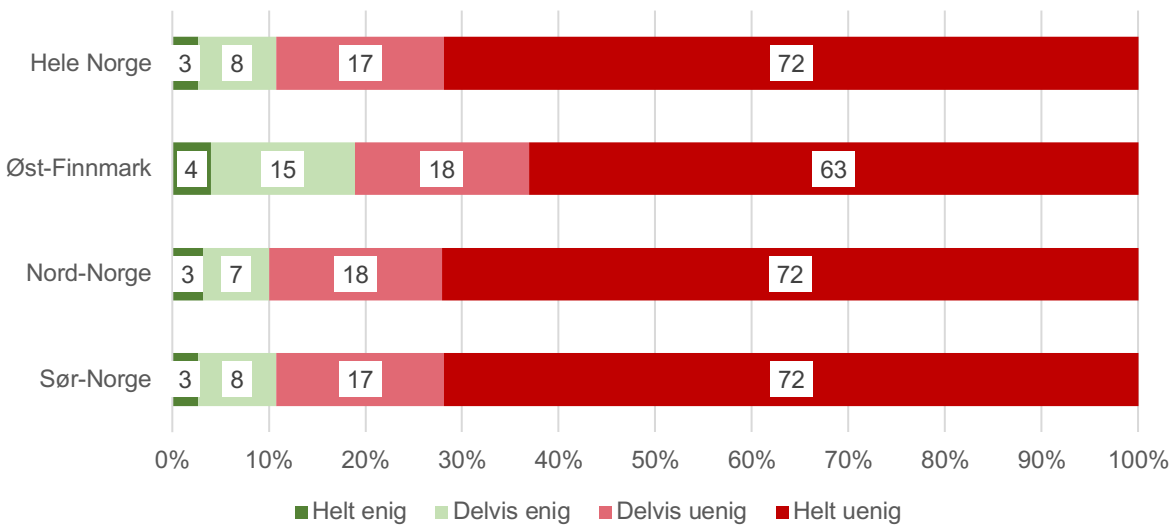
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 10%) er ikke tatt med i figuren.

«Jeg mener Putin har skylden for de høye strømprisene i Norge» (%) (N=1265).

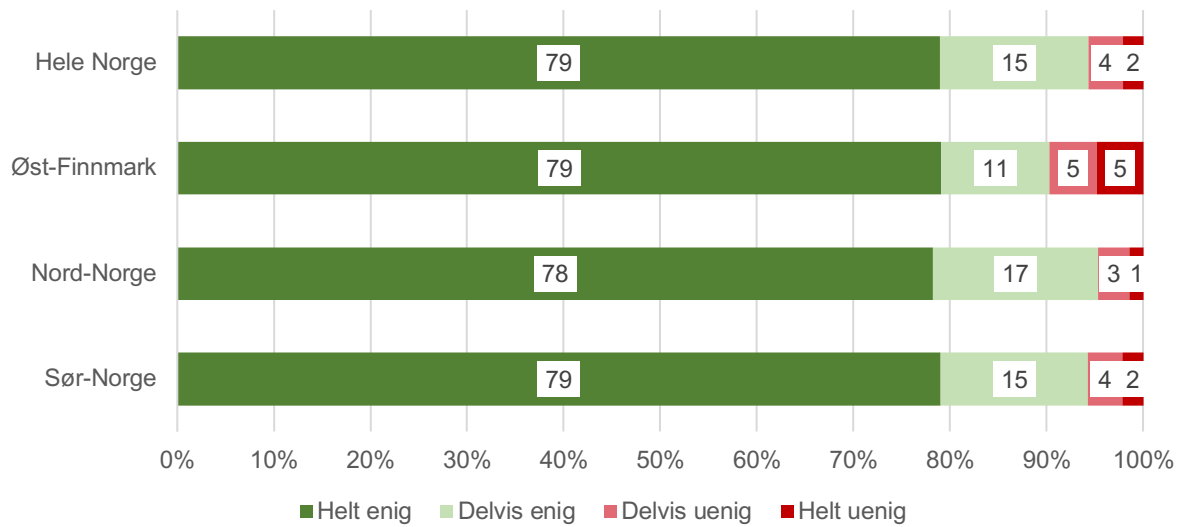
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 13%) er ikke tatt med i figuren.

«Ukraina bør avstå områder til Russland for å få en slutt på krigen» (%) (N=1265).

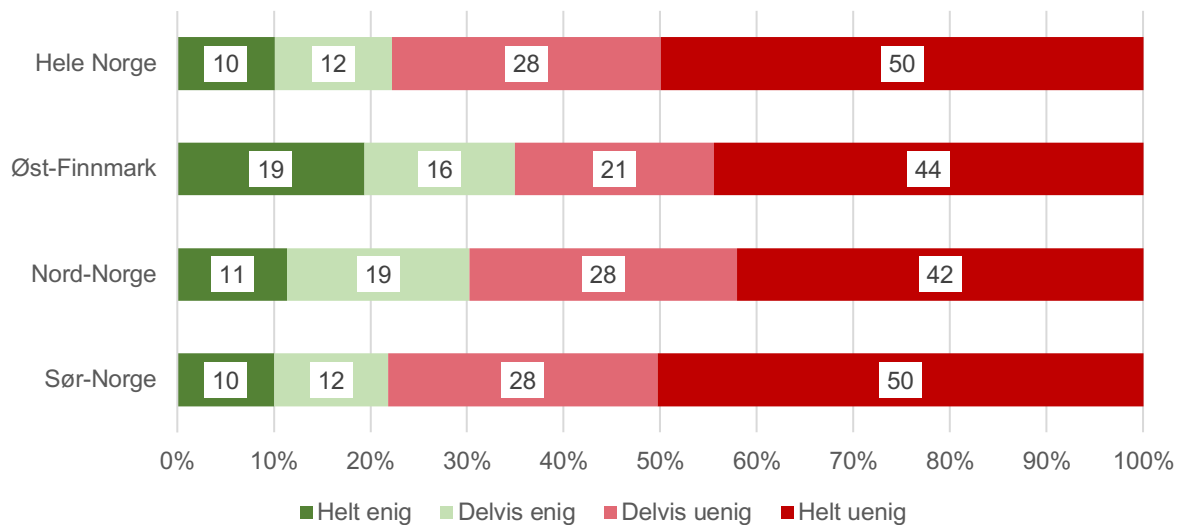
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 10%) er ikke tatt med i figuren.

«Det vil være positivt om Finland og Sverige blir med i NATO» (%) (N=1265).

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 9%) er ikke tatt med i figuren.

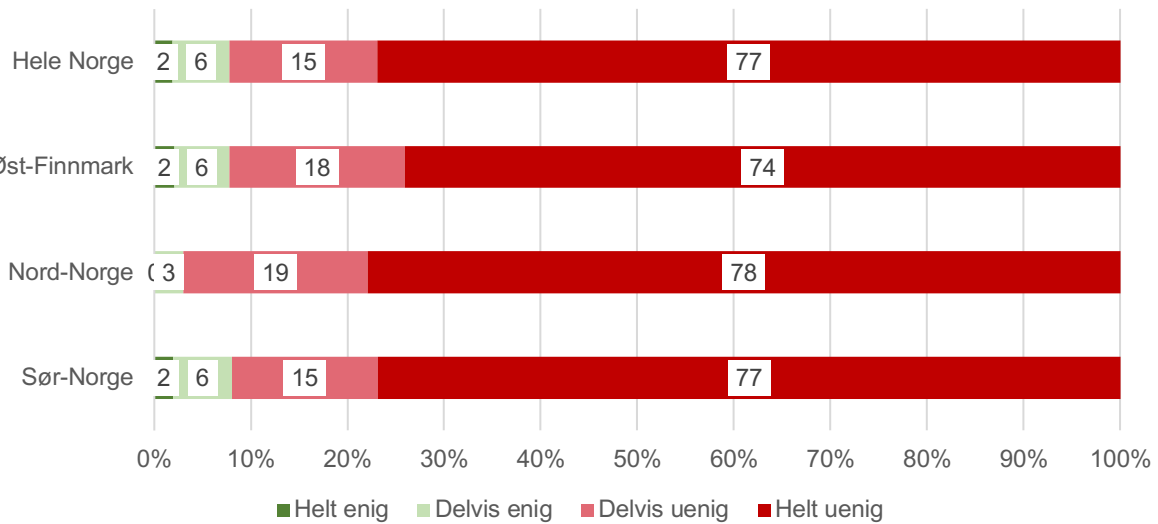
«Ukraina bør ikke bli Nato-medlem» (%) (N=1265).

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 21%) er ikke tatt med i figuren.

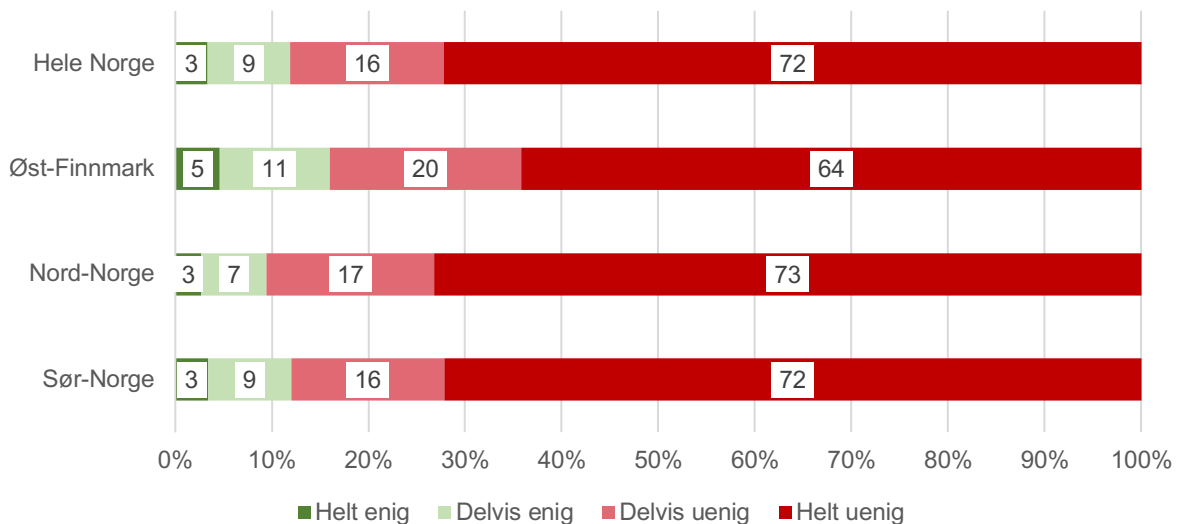
Samsvar med holdningene til det offisielle Russland

«Russland fremmer sunne familieverdier som vi kan lære av her i vesten» (%) (N=1265).

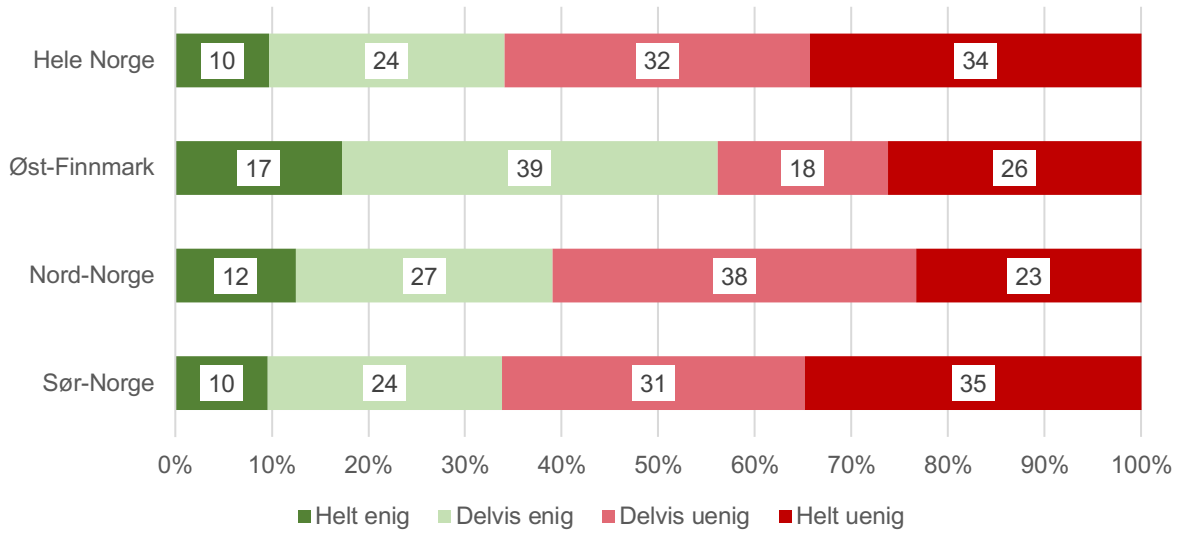
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 16%) er ikke tatt med i figuren.

«Vesten har mye av skylden for at Russland invaderte Ukraina» (%) (N=1265).

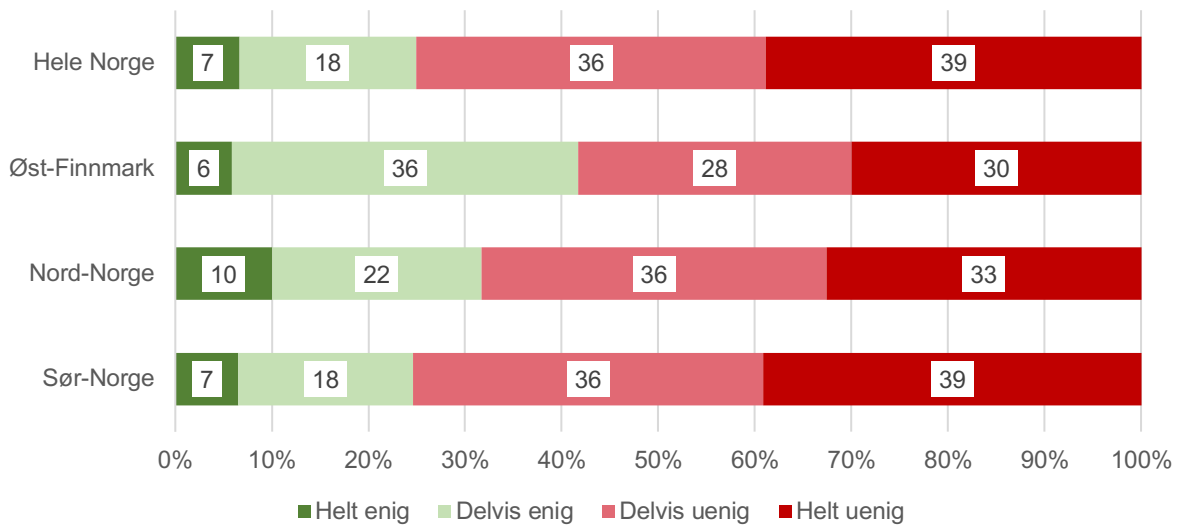
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 11%) er ikke tatt med i figuren.

«Russland har sikkerhetsinteresser som vesten bør ta mer hensyn til» (%) (N=1265).

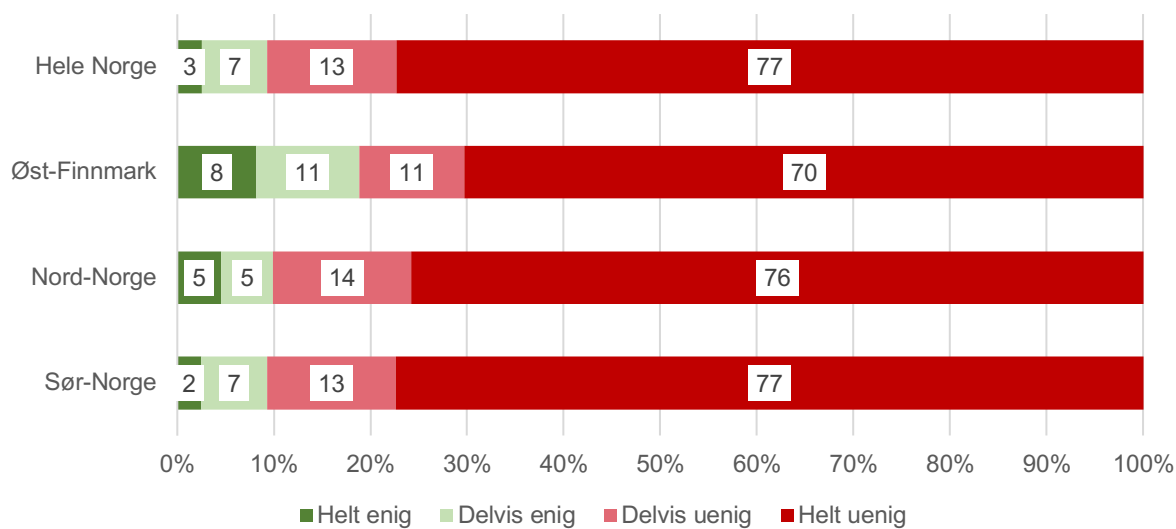
De som svarte 'vet ikke' (hele landet 26%) er ikke tatt med i figuren.

«USA er verre enn Russland når det gjelder brudd på folkeretten» (%) (N=1265).

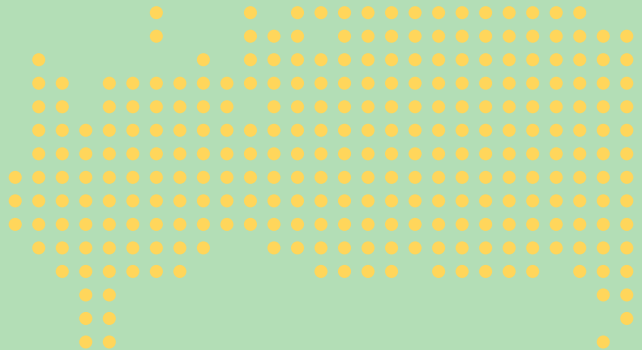

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 23%) er ikke tatt med i figuren.

«Krimhalvøya er rettmessig russisk» (%) (N=1265).

De som svarte 'vet ikke' (hele landet 23%) er ikke tatt med i figuren.

STORBYUNIVERSITETET
BY- OG REGIONFORSKNINGSINSTITUTTET NIBR

Besøksadresse: Holbergs gate 1, 0170 Oslo
Postadresse: NIBR, OsloMet – storbyuniversitetet,
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 67 23 50 00 (sentralbord OsloMet)
E-post: post-nibr@oslomet.no

NIBR-kortnotat 2023:1
ISSN 2703-8831 (Online)
ISBN 978-82-8309-384-1